
Otwarte Zabytki

gra miejska w teorii i praktyce

CZYM JEST GRA MIEJSKA?

To zabawa terenowa organizowana w przestrzeni miejskiej. Można porównać ją do podchodów lub gier RPG. Gdy ktoś decyduje się na uczestnictwo w grze miejskiej, jego lub jej udział będzie polegał na współpracy z innymi członkami grupy (np. znajomymi lub rodziną) w wykonaniu listy zadań. By je poznać i/lub wykonać należy udać się w konkretne miejsca, które najczęściej są uczestnikom znane z udostępnionej im mapy. Do określonej godziny grupa oddaje organizatorom gry miejskiej wypełnioną kartę zadań. Gra miejska może kończyć się wygraną jednej z drużyn (wówczas należy na koniec zliczyć przyznane punkty), ale wyłanianie zwycięzcy nie jest konieczne.

Poniżej przedstawiamy wskazówki krok po kroku, dzięki którym można zorganizować własną grę miejską!

Krok 1. Podstawowe pytania

- a. Jaki cel ma spełniać nasza gra? Gra miejska może edukować, integrować, może być formą zwiedzania i poznawania miasta, zawsze jest też zabawą. Od naszego celu zależy sporo dalszych decyzji – np. wybór obszaru, sposobu poruszania się, liczebność zespołów.
- b. Do kogo adresujemy grę? Czy wiemy, ile przyjdzie osób? W jakim wieku? Czy chcemy, by gra była w pełni dostępna dla osób niepełnosprawnych?
- c. Jak gracze będą się poruszać? Czy możemy podjąć decyzję, o tym, czy uczestnicy będą chodzić na piechotę, jeździć na rowerach i/lub komunikacją publiczną? Pamiętajmy, że nie wszyscy mają rowery i/lub mogą swobodnie się nimi poruszać, dopuszczenie możliwości korzystania z rowerów stworzy nierówne szanse pomiędzy zespołami.
- d. Na jakim obszarze będzie toczyła się gra? Jeśli nie jesteśmy pewni, przy wyborze tego terenu weźmy pod uwagę cel naszej gry. Oznacza to, że np. w grze dotyczącej zabytków na wyznaczonym terenie muszą znaleźć się zabytki, które chcemy pokazać. Taki obszar powinien być jednocześnie na tyle nieduży, by gracze mogli poruszać się po nim na piechotę (lub na rowerach, jeśli dopuszczamy je w grze), ale też na tyle rozległy, by pokonanie trasy stanowiło wyzwanie, a zespoły mogły swobodnie realizować zadania.

Krok 2. O obszarze gry

Na tym etapie gromadzimy i wstępnie czytamy wszystkie materiały (książki, strony internetowe), oglądamy filmy, które mogą nam się przydać. Przygotowywanie gry edukacyjnej o zabytkach w naszym mieście, nie oznacza, że mamy szukać informacji jedynie o zabytkach. Poszukajmy też danych historycznych, które lokowałyby historię zabytków w szerszym procesie. Zbierzmy informacje o współcześnie ważnych miejscach. Pamiętajmy o tym, że historia to nie tylko encyklopedia i podręcznik, ale też historia społeczna – wspomnienia mieszkańców, piosenki czy zdjęcia i grafiki.

Krok 3. Wycieczka w teren

Z mapką i dotychczas zebranymi informacjami odwiedzmy obszar naszej gry, żeby poszukać dalszych informacji. Na przykład spotkanych mieszkańców warto pytać o przeszłość miejsc – co było tam wcześniej, co się tam mieściło?. W trakcie warto fotografować obiekty i zapisywać takie efemeryczne dane jak np. zabawna treść napisu na murze.

Krok 4.

Historia, wokół której rozegra się gra

Nadanie kontekstu wymyślanym zadaniom do zrealizowania podczas gry miejskiej, uczyni ją jeszcze ciekawszą. Nawet najprostsza historyjka wciągnie ludzi w każdym wieku. Poniżej przykłady zrealizowanych gier:

- W naszej dzielnicy mieszka chłopiec o imieniu Bronek, któremu zginął kot. Pomóżmy mu go znaleźć!
- W tej grze gracze poznawali warszawską Pragę, a jednocześnie zbierali fragmenty hasła, które pozwoliło im odnaleźć zaginionego kota.
- Maria Skłodowska-Curie przekazała nam zeszyt z instrukcją wydzielenia radu, ale zeszyt zamókl i trzeba odtworzyć instrukcję!
- W tej grze uczestnicy poruszali się po miejscach związanych z życiem Marii Skłodowskiej-Curie, szkolnictwa dla kobiet, tajnego nauczania w Polsce pod zaborami i odtwarzali instrukcję przekazaną przez Skłodowską.
- Na Ursynowie z talerzy, lodówek i pizzy giną papryki, trzeba rozwiązać tę zagadkę! Poznawanie Ursynowa i rozwiązywanie zagadki ginących papryk.
- Teofil zgubił kod do domofonu do mieszkania jego brata, przez co uwięzionetam rybki będą głodować. Razem z koleżanką Idą poszukująteraz kodu, zwiedzając zabytki Woli – brat Teofila był miłośnikiem Woli i na zabytkach oparł swoje hasło.

Krok 5.

Wybór obiektów, wymyślenie zadań, stworzenie mapy

Rozmieszczenie obiektów: wybierzmy je tak, by były jak najbardziej rozrzucone po wybranym obszarze gry, by nie układały się w ścieżkę. Dzięki temu zespoły będą miały mniejszą szansę na spotkanie się. Tworząc mapę gry (np. w serwisie Open Street Map) zwróćmy uwagę, jak duży (i czy nie za duży) jest wybrany przez nas obszar.

Zadania dla uczestników gry: wymyślając pytanie warto pamiętać o tym, by odpowiedź na nie wymagała pójścia w okolice danego obiektu oraz by dała się tam odnaleźć. Możemy więc pytać np. o to, co jest umieszczone na tablicy z opisem obiektu co znajdowało się w danym miejscu po wojnie, poprosić o policzenie kolumn, opisanie co namalowane jest na fasadzie, jakie drzewo rośnie przed wejściem, czy co można kupić w sklepie obok.

Układając opisy obiektów warto pamiętać też o tym, by gracze zyskali wiedzę nie tylko na temat konkretnych budynków, ale danego obszaru, dzielnicy czy miasteczka. Do opisu pożydowskiej kamienicy warto dodać zdanie o żydowskiej historii tego miejsca.

Krok 6.

Agenci

W grze mogą wziąć udział tak zwani agenci (lub pomocnicy). To osoby, które gracze spotkają w trakcie gry i u których wykonują zadania.

Agenci pojawiają się w określonym miejscu tylko w określonym czasie. Tylko wtedy zespoły mogą się do nich zgłosić i wykonać zadanie. Agent może wystąpić w przebraniu lub wtopić się w tłum (np. wskazówka dla graczy: agenta poznacie po kapeluszu).

Wymyślając zadania wykonywane u agentów, warto zadbować o ich różnorodność. Mogą być związane ze śpiewaniem czy tańceniem (np. zaśpiewajcie hymn szkoły najgłośniej jak umiecie lub ułóżcie piosenkę zachęcającą do zwiedzania zabytków), zadania artystyczne (wycinanie szablonów i odbijanie ich na koszulkach), sportowe (odbijcie piłkę siatkową 15 razy bez upadku) czy techniczne (zmieńcie dętkę w rowerze).

Za wykonanie zadań gracze dostają punkty, które agenci wpisują im w Kartę Gry.

Krok 7. Przygotowanie Karty Gry i Mapy

W karcie gry powinna znaleźć się historyjka, wokół której toczy się gra, wyjaśnienie zasad, telefon do osób, do których można dzwonić w razie problemów (np. agenta nie ma w wyznaczonym miejscu) i tabela z pytaniami. Na mapie zaznaczone są poszczególne obiekty i miejsca dyżurowania agentów.

Krok 8. Gra

Na starcie gry potrzebne są osoby (inne niż agenci), które sprawdzą listę zapisów, i wydadzą karty gry oraz mapy. To też moment, w którym należy przypomnieć, że każdy zespół ustala własną trasę, agenci są dostępni tylko w wyznaczonych godzinach i do kiedy trzeba oddać kartę gry.

Krok 9. Liczenie punktów, ogłoszenie wyników i przyznanie nagród

Podsumowanie gry może odbyć się w formie zadania, które wszystkie grupy wykonują razem. Jego celem nie jest zdobywanie kolejnych punktów, ale integracja i wspólna zabawa. Jeśli gra ma zakończyć się wyłonieniem zwycięzców, wyniki mogą zostać ogłoszone w tym momencie lub później, np. za pośrednictwem strony internetowej.

PRZYKŁADOWY SCENARIUSZ GRY MIEJSKIEJ

Gra miejska została zrealizowana we współpracy z Muzeum Woli – oddziałem Muzeum Warszawy.

W 150 lat dookoła Woli

Roman jest architektem. Ostatnio powierzono mu bardzo odpowiedzialne zadanie: musi zaprojektować wystawę opowiadającą historię pewnego budynku. Organizatorzy wystawy postanowili jednak sprawdzić jego znajomość okolicy, której dotyczyć będzie wystawa. W tym celu musi zebrać dokumentację i zrekonstruować archiwalne zdjęcie tajemniczego budynku. Roman bardzo potrzebuje pomocy!

Po drodze spotkacie osoby, które posiadają fragmenty zdjęcia przedstawiającego tajemniczy budynek. Chętnie je Wam przekażą, jednak zanim to zrobią, poproszą Was o wykonanie określonych zadań. Postarajcie się - wysiłek na pewno się opłaci.

Pomocnicy |

Kiedy wszystkie grupy uczestników zbiorą fragmenty układanki od trzech pomocników, spotkamy się w sali MIASTOKLOCKI w Muzeum Woli, gdzie złożymy fragmenty zdjęcia w całość i odbudujemy obraz z klocków!

KUSTOSZ | pomocnik 1
poznacie go po rękawiczkach

ARCHIWISTA | pomocnik 2
poznacie go po czerwonym szaliku

KONFERANSJER Z KABARETU | pomocnik 3
poznacie go po szarym kapeluszu

W tabeli zadań miejsca, w których powinniście rozglądać się za pomocnikiem oznaczone zostały symbolem pomocnika.

Karty pomocników

KUSTOSZ | pomocnik 1

Akcesoria	rękawiczki
Lokalizacja	Muzeum Woli
Tajne hasło	ALTENBERGER Kiedy uczestnicy odnajdą Agenta, dostają od niego krzyżówkę związaną z aktualną wystawą Muzeum, a później – z wypełnioną krzyżówką wracają do Agenta, podają hasło i w nagrodę dostają KOPERTĘ . Agent wyjaśnia im znaczenie hasła: ALTENBERGER – w latach 1937-44 w siedzibie Muzeum znajdował się III Miejski Ośrodek Zdrowia kierowany przez dr. Altenbergera.
Zadanie dla uczestników	KRZYŻÓWKA: Wśród sal muzeum kryje się hasło. Odpowiedzi na pytania szukajcie po kolei na ekspozycji. Pierwsze litery poprawnych odpowiedzi utworzą hasło. Jeśli poprawnie je odcyfrujecie, kustosz da Wam fragment układanki.

ARCHIWISTA | pomocnik 2

Akcesoria	czerwony szalik
Lokalizacja	ul. Chłodna 20 Jeden z niewielu zachowanych w Warszawie budynków w stylu secesyjnym. Jest to styl architektoniczny, w którym większy nacisk kładzie się na estetykę i natchnienie twórcy niż na funkcjonalność. Typowe jest bogate wzornictwo, zwłaszcza w motywy roślinne. Kamienica zbudowana w latach 1912-13 wg projektu architektów Józefa Czerwińskiego i Wacława Heppena. Nieznacznie zniszczona podczas wojny. Zdobiona m.in. puttami – postaciami aniołków, twarzami faunów i girlandami kwiatów. Ciekawostką jest fakt, że wcześniej w tym miejscu stała dwupiętrowa kamienica z zegarem w fasadzie, więc dla zachowania tradycji umieszczono zegar także w fasadzie obecnej, wyższej kamienicy. W czasie II wojny światowej kamienica znalazła się na terenie getta. Od 1941 r. w mieszkaniu na pierwszym piętrze mieszkał Adam Czerniaków – inżynier, działacz społeczny i oświatowy, Senator II RP, w czasie wojny prezes Rady Żydowskiej w getcie warszawskim.
Zadanie dla uczestników	• rzucanie piłkami • skakanie na skakance • dopasowanie 3 starych zdjęć Woli do nowych.

KONFERANSJER Z KABARETU | pomocnik 3

Akcesoria	boa z piór
Lokalizacja	skwer przy ul. Waliców W domu przy ul. Waliców mieszkał Władysław Szlengel, autor wierszy i piosenek kabaretowych wykonywanych do dziś (np. Panna Andzia ma wychodne). W 1939 walczył na froncie, w getcie warszawskim nadal pisał wiersze piosenki i kabarety. Jego „Żywy Dziennik”, w którym satyrycznie komentował życie w getcie, było największym hitem Cafe Sztuka na Lesznie 2, gdzie śpiewała także Wiera Gran, Marysia Ajzensztadt, a akompaniował m.in. Władysław Szpilman. AKCESORIA: wydrukowany tekst piosenki, piórko – rekwizyt, ewentualnie boombox z nagraniem piosenki
Zadanie dla uczestników	Uczestnicy mają za zadanie odegrać scenkę do tekstu piosenki „Dziś panna Andzia ma wychodne”.

Dziś panna Andzia ma wychodne

Proszę państwa, raz na tydzień święto bywa
Panna Andzia jest szczęśliwa
Już od rana się pudruje i się krząta
Już nie sprząta dziś
Ma na kapeluszu piórko
Całe o tym wie podwórko
Przez lufciki wyglądają
Śpiewają z nią wraz:
Dziś panna Andzia ma wychodne
Dzisiaj sama wielka dama
Dziś ma jak pani piórko modne
Bo dziś na Chłodnej będzie bal
I przyszedł Józio, i przyniósł pączki
„Całuję rączki, całuję rączki
Wiadomo, damy bywają głodne
Chcesz zdobyć serce, z pączkiem wal!”
Więc dziś rozrywki różne godne
„No i czysta, oczywista”
Dziś Panna Andzia ma wychodne
Dziś na Chłodnej wielki bal!

Proszę państwa, Józio to nie żaden pętał
Hipek Wariat przy nim – mięta!
Często w żółtych butach bywa i w smokingu
Na dancingu z nią
Andzi pani aż zemdlała
Kiedy w Adrii ją spotkała
Zezowała na nią wściekle
Ta rzekła: „Pardon”
Dziś panna Andzia ma wychodne
Dzisiaj sama wielka dama
Dziś ma jak pani piórko modne
Bo dziś na Chłodnej będzie bal
I przyszedł Józio, i przyniósł pączki
„Całuję rączki, całuję rączki
Wiadomo, damy bywają głodne
Chcesz zdobyć serce, z pączkiem wal!”
Więc dziś rozrywki różne godne
„No i czysta, oczywista”
Dziś Panna Andzia ma wychodne
Dziś na Chłodnej wielki bal!

Karta zespołu

Nazwa zespołu	
Kontakt	e-mail : tel.:
Skład zespołu (imiona i nazwiska lub pseudonimy)	1
	2
	3
	4
	5
	6
	7
	8
	9
	10
	11
	12
	13
	14
	15

12

11

13

14

15

10

1

3

2

17

16

6

9

8

4

5

7

SCENARIUSZ – WERSJA DŁUŻSZA

START | Muzeum Woli, ul. Srebrna 12, Warszawa

Miejsce	Zadanie	Odpowiedź
1 Muzeum Woli ul. Srebrna 12 Muzeum mieści się w zbudowanym w 1880 r. neorenesansowym pałacyku Sikorskiego. Poza działalnością wystawienniczą organizuje spotkania, warsztaty i spacer. Jest instytucją nowoczesną, opartą na idei partycypacji, współtworzenia przez mieszkańców Warszawy. Użycza m.in. lokum Warszawskiej Kooperatywy Spożywczej, kontynuując w ten sposób lewicową tradycję Czerwonej Woli. WKS to spółdzielnia osób, które wspólnie robią zakupy spożywcze prosto u rolników, dzięki czemu omijają narzucaną przez sklepy marżę i płacą taniej.	Rozejrzyjcie się za Pomocnikiem i postępujcie zgodnie z jego instrukcjami. 	
2 Kamienica Wolfa Krongolda ul. Żłota 83 Zbudowana została w latach 1896-99 – na przełomie wieków, dlatego attykę (górną część elewacji) zdobiły rzeźby starca i muskularnego młodzieńca. Ze względu na dużą liczbę mieszkańców nazywana była pekinem. W trakcie wojny front został zniszczony, ale mieszkania w oficynach zachowały się w dobrym stanie. Została odbudowana, ale spośród zdobień zachowano tylko attykę. W 2003 r. miasto eksmitowało wszystkich mieszkańców i ponieważ nie powiodły się próby jej sprzedaży, kamienica wciąż stoi pusta.	A. Czego obecnie brakuje rzeźbie młodzieńca na attyce? B. Jaka data jest na attyce?	
3 Kamienica Herszlika Duńskiego ul. Pańska 85 Budynek wzniesiony został w 1897 r. dla warszawskiego Żyda Herszka Duńskiego. Czteropiętrowa kamienica przetrwała wojnę, ale z biegiem czasu jest stan techniczny był coraz gorszy. Jednak ostatni nabywca budynku postanowił dokonać jego rewitalizacji. Dziś kamienica Duńskiego stanowi przykład przemyślanych decyzji i udanej adaptacji zabytkowego obiektu do współczesnych wymagań. Kamienica Duńskiego zagrała w popularnym serialu telewizyjnym „Dom” jako kamienica przy Żłotej 25, która służyła za dom bohaterów filmu.	A. Jaka instytucja mieściła się w tym budynku? B. W którym roku powstała? Podpowiedź: przyjrzyjcie się pozostałościom napisu nad drzwiami.	
4 Kamienice przy ul. Waliców 9 i 11 Zachowane fragmenty browaru Junga. Browar działał tu od 1824 r. W 1854 roku kupił go i rozbudował Herman Jung. Do dzisiaj zachowały się zabytkowe piwnice pod budynkami i podwórzem, a na powierzchni budynek administracyjny pod nr 9 oraz fragment muru pod nr 11, który w czasie II wojny światowej stanowił granicę warszawskiego getta, obecnie wpasowany we współczesny biurowiec. Budynki browaru zbudowane są z cegły ceramicznej. Do dziś zachowały się detale architektoniczne – m.in. lizeny - pionowe występy na murze i gzymsy - poziome pasy wystające poza mur, wieńczące podstawę budynku (gzymsy cokołowe), dzielące ścianę budynku między piętrami (kordonowe), umieszczone na szczycie ścian (koronujące), oraz pod i nadokienne.	Co upamiętnia tablica przymocowana na ścianie obok wejścia do Mennicy?	

5	Kamienice przy ul. Waliców 10, 12, 14 Kamienice z lat 1910-14. Przetrwały wojnę, obecnie są już w bardzo złym stanie – zwłaszcza nr 14, gdzie mieszkał Menachem Kipnis - śpiewak, pisarz, folklorysta, zbieracz i znawca żydowskiej tradycji muzycznej, fotograf, publicysta. W tym domu mieszkał też Władysław Szlengel, autor wierszy i piosenek kabaretowych wykonywanych do dziś, np. "Panna Andzia ma wychodne" (Z tą piosenką spotkacie się w dalszej części gry).	A. Kształt jakiej figury geometrycznej mają w przybliżeniu balkony w podwórku przy Waliców 10? B. Jaka rzeźba znajduje się w podwórku przy Waliców 12?	
	Po drodze: skwer przy Waliców		
6	Kamienica przy ul. Waliców 17 Kamienica z lat 1910-14. Jest w lepszym stanie, niż kamienice na Waliców z drugiej strony ul. Grzybowskiej. Zachowane detale architektoniczne – gzymsy kordonowe, koronujące, attyka (zwieńczenie fasady) oraz nad wejściem płaskorzeźba głowy satyra, a także detale metalowe – kute balustrady.	Narysujcie ozdobę, która znajduje się w środkowej części balustrady balkonu.	
7	Kamienica pod Zegarem ul. Chłodna 20. Jeden z niewielu zachowanych w Warszawie budynków w stylu secesyjnym. Typowe jest bogate wzornictwo, zwłaszcza w motywy roślinne. Kamienica zbudowana w latach 1912-13 wg projektu architektów Józefa Czerwińskiego i Wacława Heppena. Nieznacznie zniszczona podczas wojny. Ciekawostką jest fakt, że wcześniej w tym miejscu stała dwupiętrowa kamienica z zegarem w fasadzie, więc dla zachowania tradycji umieszczono zegar także w fasadzie obecnej, wyższej kamienicy. W czasie II wojny światowej kamienica znalazła się na terenie getta. Od 1941 r. w mieszkaniu na pierwszym piętrze mieszkał Adam Czerniaków – inżynier, działacz społeczny i oświatowy, Senator II RP, w czasie wojny prezes Rady Żydowskiej w getcie warszawskim.	Ile twarzy faunów zdobi kamienicę? Rozejrzyjcie się za Pomocnikiem i postępuj zgodnie z jego instrukcjami.	
8	Kamienica Ignacego Partowicza ul. Żelazna 75a Kamienica została wzniesiona w latach 1937-38 według projektu architekta Edwarda Hersteina. Jest to unikatowy w skali dzielnicy Wola przykład luksusowej, modernistycznej kamienicy mieszkalnej. W 1940 roku rejon ulicy Chłodnej znalazł się na terenie getta warszawskiego, lecz ze względów komunikacyjnych jezdnią ulicy została wyłączona z jego terenu. W celu skomunikowania obu części getta w 1940 r. nad ulicą Chłodną, tuż przy kamienicy Partowicza, zbudowano kładkę. Rozpropagowane na cały świat zdjęcia tej części miasta uczyniły z budynku symbol warszawskiego getta.	Żołnierze jakiego batalionu zdobyli kamienicę podczas Powstania Warszawskiego? Podpowiedź: poszukajcie tablicy pamiątkowej	

9	Kamienica Markowskiego ul. Chłodna 27 Kamienica, zbudowana na przełomie XIX i XX w, powstała na bazie stojącego tu wcześniej parterowego pałacyku. W czasie II wojny światowej została wypalona i odbudowana w latach 50-XX wieku. Została wyremontowana w latach 2010-2011.	Po przeciwnej stronie ulicy znajduje się fragment „muru”. Co jest na nim napisane? Co przedstawia namalowany obraz?	
10	Dom Sierot Korczaka ul. Jaktorowska 6 Budynek sierocińca przy ówczesnej Krochmalnej 92, wybudowany został w latach 1911-12. Domem kierowali Janusz Korczak (Henryk Goldszmidt), który mieszkał na poddaszu, oraz Stefania Wilczyńska. Wdrażano tu nowoczesne metody pedagogiczne – dzieci miały własny samorząd, wyrażały swoje opinie na zebraniach oraz na łamach gazetki. W czasie II wojny światowej, po utworzeniu getta, sierociniec z nakazu Niemców był dwukrotnie przenoszony - najpierw na Chłodną 33, potem na Sienną 16. Piątego sierpnia 1942 r. dzieci wraz z Korczakiem i Wilczyńską popędzone zostały na Umschlagplatz, skąd pojechały do nazistowskiego obozu zagłady w Treblince. Obecnie znajduje się tu Państwowy Dom Dziecka im. Janusza Korczaka.	Co znajduje się na dziedzińcu?	
11	Pałac, dawna willa przyfabryczna garbarni Adama Emila Kowalskiego ul. Płocka 9/11 W latach 20-tych XX wieku w głębi posesji, dalej od ulicy, powstała fabryka – garbarnia Adama Emila Kowalskiego. Zachowana do dziś willa zbudowana została ok. 1930 r i uniknęła zniszczeń wojennych. Architektura eklektyczna (łączyła elementy różnych stylów), nawiązująca do neobaroku i neoklasycyzmu. Elementem klasycystycznym są m.in. kolumny zdobiące półkoliste ganek.	A. Od której na dziedzińcu można zjeść obiad? B. Jaka litera umieszczona jest na balustradzie?	
12	Dom Fundacji Tanich Mieszkań, II osiedle ul. Ludwiki 1 W latach 1927-29, już po śmierci Hipolita Wawelberga, zbudowano drugie osiedle Fundacji, tym razem z przeznaczeniem dla ubogiej inteligencji, urzędników. Założenie socjalne było już znacznie uboższe. Architektura odwołuje się do modernizmu, z użyciem form secesyjnych i historyzujących. Nad bramą wisi tablica pamiątkowa z wizerunkiem małżeństwa Wawelbergów. We wjeździe bramy zachowały się żeliwne odboje, chroniące narożniki przed zniszczeniem przez powozy, w kształcie zdobionego piórami stożka z kulą na szczycie, do której można było przywiązać uprzęż konia. Zachowały się także kute kraty z monogramem Fundacji. Od 1930 ulica nosi imię po fundatorce Fundacji.		

13	III LO im. gen. Sowińskiego ul. Rogalińska 2	A. Ile jest kul na dachu budynku (widoczne od strony boisk)? B. Co upamiętnia tablica umieszczona na fasadzie szkoły?	
14	Kamienica przy ul. Siedmiogrodzkiej 5	Czy detale metalowe (np. lampy) są Waszym zdaniem oryginalne?	
15	Zespół Elektrowni Tramwajów Miejskich, obecnie Muzeum Powstania Warszawskiego ul. Przyokopowa 28	W jaki dzień Muzeum jest nieczynne?	
16	Zespół fabryki Duschik i Szolce ul. Żelazna 63	Policzcie, ile kroków mierzy mur fabryki od strony ul. Grzybowskiej.	
17	Kamienica Abrama Włodawera ul. Łucka 8	Ile balkonów pozostało w kamienicy? (obejrzyjcie budynek ze wszystkich stron)	

META | Muzeum Woli, ul. Srebrna 12
 OSTATNIE ZADANIE (wspólne ułożenie zabytków w sali MIASTOKLOCKI)

Źródła

- 8 <http://wikimapia.org/30561222/pl/Kamienica-Herszlika-Du%C5%84skiego>
- 9 <http://www.tonz.org.pl/warszawa/news.php?readmore=23>
- 10 http://pl.wikipedia.org/wiki/Kamienica_Markowskiego_w_Warszawie
- 11 <http://www.polskaniezwykla.pl/web/place/27115,warszawa-kamienica-markowskiego.html>
- 12 http://warszawa.wikia.com/wiki/Kamienica_Abrama_W%C5%82odawera
- 13 http://pl.wikipedia.org/wiki/Kamienica_Abrama_W%C5%82odawera_w_Warszawie
- 14 http://pl.wikipedia.org/wiki/Elektrownia_Tramwaj%C3%B3w_Miejskich_w_Warszawie
- 15 <http://katalog.fundacja-hereditas.pl/obiekt.php?ido=13>

SCENARIUSZ – WERSJA KRÓTSZA

START | Muzeum Woli, ul. Srebrna 12, Warszawa

Miejsce	Zadanie	Odpowiedź
1 Muzeum Woli ul. Srebrna 12 Muzeum mieści się w zbudowanym w 1880 r. neorenesansowym pałacyku Sikorskiego. Poza działalnością wystawienniczą organizuje spotkania, warsztaty i spacer. Jest instytucją nowoczesną, opartą na idei partycypacji, współtworzenia przez mieszkańców Warszawy. Użycza m.in. lokum Warszawskiej Kooperatywie Spożywczej, kontynuując w ten sposób lewicową tradycję Czerwonej Woli. WKS to spółdzielnia osób, które wspólnie robią zakupy spożywcze prosto u rolników, dzięki czemu omijają narzucaną przez sklepy marżę i płacą taniej.	Rozejrzyjcie się za Pomocnikiem i postępujcie zgodnie z jego instrukcjami. 	
2 Kamienica Wolfa Krongolda ul. Złota 83 Zbudowana została w latach 1896-99 – na przełomie wieków, dlatego attykę (górną część elewacji) zdobiły rzeźby starca i muskularnego młodzieńca. Ze względu na dużą liczbę mieszkańców nazywana była pekinem. W trakcie wojny front został zniszczony, ale mieszkania w oficynach zachowały się w dobrym stanie. Została odbudowana, ale spośród zdobień zachowano tylko attykę. W 2003 r. miasto eksmitowało wszystkich mieszkańców i ponieważ nie powiodły się próby jej sprzedaży, kamienica wciąż stoi pusta.	A. Czego obecnie brakuje rzeźbie młodzieńca na attyce? B. Jaka data jest na attyce?	
3 Kamienica Herszlika Duńskiego ul. Pańska 85 Budynek wzniesiony został w 1897 r. dla warszawskiego Żyda Herszka Duńskiego. Czteropiętrowa kamienica przetrwała wojnę, ale z biegiem czasu jest stan techniczny był coraz gorszy. Jednak ostatni nabywca budynku postanowił dokonać jego rewitalizacji. Dziś kamienica Duńskiego stanowi przykład przemyślanych decyzji i udanej adaptacji zabytkowego obiektu do współczesnych wymagań. Kamienica Duńskiego zagrała w popularnym serialu telewizyjnym „Dom” jako kamienica przy Złotej 25, która służyła za dom bohaterów filmu.	A. Jaka instytucja mieściła się w tym budynku? B. W którym roku powstała? Podpowiedź: przyjrzyjcie się pozostałościom napisu nad drzwiami.	
4 Kamienice przy ul. Waliców 9 i 11 Zachowane fragmenty browaru Junga. Browar działał tu od 1824 r. W 1854 roku kupił go i rozbudował Herman Jung. Do dzisiaj zachowały się zabytkowe piwnice pod budynkami i podwórzem, a na powierzchni budynek administracyjny pod nr 9 oraz fragment muru pod nr 11, który w czasie II wojny światowej stanowił granicę warszawskiego getta, obecnie wpasowany we współczesny biurowiec. Budynki browaru zbudowane są z cegły ceramicznej. Do dziś zachowały się detale architektoniczne – m.in. lizeny - pionowe występy na murze i gzymsy - poziome pasy wystające poza mur, wieńczące podstawę budynku (gzymsy cokołowe), dzielące ścianę budynku między piętrami (kordonowe), umieszczone na szczycie ścian (koronujące), oraz pod i nadokienne.	Co upamiętnia tablica przymocowana na ścianie obok wejścia do Mennicy?	

5	Kamienice przy ul. Waliców 10, 12, 14 Kamienice z lat 1910-14. Przetrwaly wojnę, obecnie są już w bardzo złym stanie – zwłaszcza nr 14, gdzie mieszkał Menachem Kipnis - śpiewak, pisarz, folklorysta, zbieracz i znawca żydowskiej tradycji muzycznej, fotograf, publicysta. W tym domu mieszkał też Władysław Szlengel, autor wierszy i piosenek kabaretowych wykonywanych do dziś, np. "Panna Andzia ma wychodne" (Z tą piosenką spotkacie się w dalszej części gry).	A. Kształt jakiej figury geometrycznej mają w przybliżeniu balkony w podwórku przy Waliców 10? B. Jaka rzeźba znajduje się w podwórku przy Waliców 12?	
	Po drodze: skwer przy Waliców		
6	Kamienica przy ul. Waliców 17 Kamienica z lat 1910-14. Jest w lepszym stanie, niż kamienice na Waliców z drugiej strony ul. Grzybowskiej. Zachowane detale architektoniczne – gzymsy kordonowe, koronujące, attyka (zwieńczenie fasady) oraz nad wejściem płaskorzeźba głowy satyra, a także detale metalowe – kute balustrady.	Narysujcie ozdobę, która znajduje się w środkowej części balustrady balkonu.	
7	Kamienica pod Zegarem ul. Chłodna 20. Jeden z niewielu zachowanych w Warszawie budynków w stylu secesyjnym. Typowe jest bogate wzornictwo, zwłaszcza w motywy roślinne. Kamienica zbudowana w latach 1912-13 wg projektu architektów Józefa Czerwińskiego i Wacława Heppena. Nieznacznie zniszczona podczas wojny. Ciekawostką jest fakt, że wcześniej w tym miejscu stała dwupiętrowa kamienica z zegarem w fasadzie, więc dla zachowania tradycji umieszczono zegar także w fasadzie obecnej, wyższej kamienicy. W czasie II wojny światowej kamienica znalazła się na terenie getta. Od 1941 r. w mieszkaniu na pierwszym piętrze mieszkał Adam Czerniaków – inżynier, działacz społeczny i oświatowy, Senator II RP, w czasie wojny prezes Rady Żydowskiej w getcie warszawskim.	Ile twarzy faunów zdobi kamienicę? Rozejrzyjcie się za Pomocnikiem i postępuj zgodnie z jego instrukcjami. 	
8	Kamienica Ignacego Partowicza ul. Żelazna 75a Kamienica została wzniesiona w latach 1937-38 według projektu architekta Edwarda Hersteina. Jest to unikatowy w skali dzielnicy Wola przykład luksusowej, modernistycznej kamienicy mieszkalnej. W 1940 roku rejon ulicy Chłodnej znalazł się na terenie getta warszawskiego, lecz ze względów komunikacyjnych jezdnie ulicy została wyłączona z jego terenu. W celu skomunikowania obu części getta w 1940 r. nad ulicą Chłodną, tuż przy kamienicy Partowicza, zbudowano kładkę. Rozpropagowane na cały świat zdjęcia tej części miasta uczyniły z budynku symbol warszawskiego getta.	Żołnierze jakiego batalionu zdobyli kamienicę podczas Powstania Warszawskiego? Podpowiedź: poszukajcie tablicy pamiątkowej	
9	Kamienica Markowskiego ul. Chłodna 27 Kamienica, zbudowana na przełomie XIX i XX w, powstała na bazie stojącego tu wcześniej parterowego pałacyku. W czasie II wojny światowej została wypalona i odbudowana w latach 50-XX wieku. Została wyremontowana w latach 2010-2011.	Po przeciwnej stronie ulicy znajduje się fragment „muru”. Co jest na nim napisane? Co przedstawia namalowany obraz?	

10	Zespół fabryki Duschik i Szolce ul. Żelazna 63 Fabryka wyrobów żelaznych, założona przez Józefa Duschika w 1875 r. Miejsce to wybrano, ponieważ w pobliżu znajdowały się dwa browary, którym zakład dostarczał maszyn i elementów wyposażenia. Od 1903 r. w tym miejscu mieściła się fabryka mechaniczna „Stanisław Patschke i S-ka”, a od 1912 r. firma Teodora Godlewskiego. W czasie okupacji zakład znalazł się na granicy Getta Warszawskiego. Tuż obok była brama getta. W trakcie Powstania Warszawskiego teren wytwórni był wykorzystywany przez Powstańców jako umocnienia obronne. Spalona i zrujnowana nie wznowiła produkcji po wojnie.	Policzcie, ile kroków mierzy mur fabryki od strony ul. Grzybowskiej.	
11	Kamienica Abrama Włodawera ul. Łucka 8 Kamienica powstała w 1878 roku jako jedna z pierwszych murowanych kamienic przy ulicy Łuckiej, jest dziś także najstarszą kamienicą czynszową na Woli. Nie została zniszczona podczas II wojny światowej, po wojnie przeznaczono ją na mieszkania komunalne. W 2011 r. z oficyny kamienicy wykwaterowano ostatnich lokatorów	Ile balkonów pozostało w kamienicy? (obejrzyjcie budynek ze wszystkich stron)	

META | Muzeum Woli, ul. Srebrna 12
OSTATNIE ZADANIE (wspólne ułożenie zabytków w sali MIASTOKLOCKI)

Źródła

- 1 <http://wikimapia.org/30561222/pl/Kamienica-Herszlika-Du%C5%84skiego>
- 2 <http://www.tonz.org.pl/warszawa/news.php?readmore=23>
- 3 http://pl.wikipedia.org/wiki/Kamienica_Markowskiego_w_Warszawie
- 4 <http://www.polskaniezwykla.pl/web/place/27115,warszawa-kamienica-markowskiego.html>
- 5 http://warszawa.wikia.com/wiki/Kamienica_Abrama_W%C5%82odawera
- 6 http://pl.wikipedia.org/wiki/Kamienica_Abrama_W%C5%82odawera_w_Warszawie
- 7 <http://katalog.fundacja-hereditas.pl/obiekt.php?ido=13>

CENTRUM
CYFROWE
projekt: polska

OTWARTE
ZABYTKI

www.otwartzabytki.pl

Publikacja dostępna na licencji **Creative Commons Uznanie autorstwa – Na tych samych warunkach 3.0 Polska.**

Pełna treść licencji dostępna **na stronie** www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl

Źródło zdjęć wykorzystanych w publikacji: James Morley, Flickr,